

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

_____

(підпис)

«_____» _____ 2021

ПОЛІТОЛОГІЯ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
циклу вільного вибору в межах університету

підготовки бакалаврів
заочної (дистанційної) форми здобуття освіти

Укладач: Мальована Ю.Г., к. політ.н., доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.
Завідувач кафедри політології

_____

(підпис)

Є.Г.Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

_____

(підпис)

Н.В.Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін вільного вибору студентів в межах університету	
	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		-й	6-й, 8-й
	Змістових модулів – 4	Лекції	
		год.	10 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Самостійна робота	
		год.	50 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування у студентів уявлення про світ політичного, його сутність і зміст, вироблення навичок аналізу особливостей функціонування політичної сфери суспільства, що досягається шляхом набуття базових знань з історії політичної думки, теорії політичної науки та прикладної політології.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політологія» є: ознайомити з основними поняттями та категоріями політичної науки, спеціально-науковими теоретичними та прикладними методами пізнання, принципами та механізмами розвитку та функціонування політичної системи, особливостями процесу інституціоналізації політичних відносин в Україні тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ІК. Здатність до системного мислення, адаптивність і комунікабельність, наполегливість у досягненні мети; уміння оперативно відслідковувати розвиток суспільства та держави у напрямі встановлених	Методи навчання: відео-, словесні, інтерактивні, проблемні, евристичні, пошукові, дослідницькі, діалогові методи навчання; аналіз практичних

<p>цільових орієнтирів. Здатність досліджувати внутрішні і зовнішні фактори впливу на діяльність державних та політичних інституцій, аналізувати та прогнозувати розвиток небезпечних для суспільства та держави ситуацій.</p>	<p>кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. Контрольні заходи: тести, аналітичне завдання</p>
<p>ЗК. Здатність до аналізу та синтезу науково-технічної, природничо-наукової та загальнонаукової інформації. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хибні й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації. Базові уявлення про основи філософії, політології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії та культури, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності. Володіння державною мовою України, здатність до письмової й усної комунікації державною мовою в професійній сфері.</p>	<p>Методи навчання: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. Контрольні заходи: тести, аналітично-пошукове завдання</p>

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс «Політологія» пов'язаний з такими суспільними дисциплінами, як філософія, історія, соціологія, правознавство, міжнародні відносини.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політичні інститути і процеси.

Політична сфера як системне утворення.

Політична сфера як підсистема суспільства. Характеристика суспільства як системи, що складається з політичної, економічної, духовної, соціальної сфер. Політична сфера як підсистема суспільства. Влада – системоутворюючий чинник політичної сфери. Характеристика основних елементів політичної сфери: політичних структур і політичних відносин. Особливості взаємодії політичної сфери з іншими сферами суспільства. Домінуючий характер політичної сфери внаслідок поєднання правових і силових ресурсів у межах держави.

Політична система.

Сутність і структура політичної системи. Поняття політичної системи. Структура політичної системи: інституціональна, комунікативна, нормативна, регулятивна, духовно-ідеологічна підсистеми. Теорія політичної системи Д. Істона: політична система як сукупність взаємодій індивідів у межах призначених їм ролей; взаємодія політичної системи з іншими підсистемами суспільства через механізм «входу» і «виходу». Теорія політичної системи Г. Алмонда. Політичні інститути як елементи політичної системи. Функції «входу» і «виходу».

Функції політичної системи. Поділ функцій політичної системи на внутрішні і зовнішні. Внутрішні функції: нормотворча, виконавча, судова, політичної соціалізація, політична

комунікація, політичне рекрутування. Зовнішні функції: управління суспільством, цілепокладання, національно-інтеграційна, адаптація, розподіл ресурсів, символізація.

Типологія політичних систем. Політичні системи у сучасному світі (за Г. Алмондом): англо-американські (США, Канада, Великобританія); європейсько-континентальні (країни Західної Європи); доіндустріальні (країни Азії, Африки, Латинської Америки); тоталітарні (Куба, Північна Корея). Відкриті і закриті політичні системи. Авторитарні, тоталітарні, демократичні політичні системи.

Держава як основний інститут політичної системи.

Сутність, ознаки і функції держави. Підходи до визначення сутності держави. Територія, населення і суверенна влада як основні ознаки держави. Право на легальне застосування сили як ознака держави (за М. Вебером). Теорії походження держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Постійні і тимчасові функції. Суспільні зміни як фактор формування нових функцій держави. Трансформація функцій держави у XXI ст.

Форми державного правління. Визначення поняття «форма правління». Характеристика монархічної форми правління. Типи сучасних монархій – абсолютні, конституційні (дуалістичні і парламентські). Характеристика республіканської форми правління. Типи сучасних республік – парламентські, президентські, змішані.

Форми державного устрою у сучасному світі. Визначення поняття «форма державного устрою». Характеристика унітарної форми державного устрою. Унітарні держави централізованого і децентралізованого типу. Типові характеристики федерацій. Поняття симетричних і асиметричних федерацій. Принципи утворення федерацій: фізико-географічний, історичний. Конфедерація як форма об'єднання сучасних держав. Історична доля конфедеративних об'єднань.

Політичні режими.

Визначення поняття «політичний режим». Сутність тоталітарного режиму: передумови виникнення, особливості функціонування. Тоталітаризм як феномен XX ст. Сутність авторитарного політичного режиму. Соціальна ефективність авторитаризму. Авторитарний режим як середня ланка при переході від тоталітаризму до демократії. Типи авторитарних режимів: монархічні, конфесійні, військової диктатури. Характеристика демократичного політичного режиму. Взаємозв'язок і взаємообумовленість правової держави і демократичного режиму.

Змістовий модуль 2. Партійні та виборчі системи. Політичні процеси.

Партії і партійні системи.

Сутність і функції політичної партії. Поняття політичної партії. Підходи до визначення сутності політичних партій: електоральний, функціональний, ідеологічний, класовий. Генезис політичних партій (за М. Вебером). Функції політичних партій. Відмінність політичних партій від груп тиску і суспільних рухів.

Типологія політичних партій. Типи політичних партій: за класовою ознакою (робітничі, буржуазні, поміщицькі, інтеркласові); за типом організаційної структури (масові і кадрові); за ідеологічною спрямованістю (консервативні, ліберальні, соціалістичні, націоналістичні); за цілями і характером діяльності (революційні, реформістські, консервативні; ліві, праві, центристські); за місцем у політичній системі (правлячі, опозиційні, нелегальні).

Сутність і види партійної системи. Поняття партійної системи. Види партійних систем (за Дж. Сарторі). Характеристика однопартійних систем (Куба, Китай, Північна Корея, Лівія); двопартійних систем (США, Нова Зеландія, Великобританія); багатопартійних систем поляризованого плюралізму (Україна, Італія); багатопартійних систем обмеженого плюралізму (Німеччина); атомізованих систем. Взаємозв'язок партійних і виборчих систем.

Вибори та виборчі системи.

Виборчий процес. Вибори як механізм формування органів управління. Види виборів. Сутність виборчого процесу. Стадії виборчого процесу. Виборчі системи у сучасному світі:

пропорційна, мажоритарна, змішана. Взаємозв'язок форм правління, партійних і виборчих систем. Виборчий процес в Україні.

Політичні процеси.

Сутність політичних процесів. Еволюція уявлень про політичний процес. Зміст поняття «політичний розвиток». Політичний процес як соціальні і політичні зміни. Теорії політичної модернізації: сутність, етапи розвитку. Теорії транзиту і демократичної консолідації. Конфлікти і кризи як елементи політичного процесу.

Форми політичного процесу.

Революція і реформа як форми політичного процесу. Сутність революції. Причини революції в теоріях К. Маркса, П. Сорокіна, Ч. Тіллі. Відмінність революції від політичного перевороту. Види політичних переворотів. Роль революції в історії. Реформа і її роль у політичному процесі. Види реформ: консервативна, ліберальна. Можливість реформування суспільства з позицій політичних ідеологій лібералізму, консерватизму, соціалізму.

Змістовий модуль 3. Соціальні засади сучасної політики.

Політична культура.

Сутність і структура політичної культури. Політична культура як сукупність стійких форм політичної свідомості й поведінки, характеру і способів функціонування політичних інститутів у межах певної політичної системи. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему. Структура політичної культури: політична свідомість і політична поведінка. Поняття політичної свідомості. Буденна і теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість.

Типологія політичних культур. Типи політичної культури: патріархальна, підданська, активістська (за Г. Алмондом і С. Вербою) і їх поширення у сучасному світі. Сутність громадянської політичної культури. Типологія політичних культур Є. Вятра: традиційна, буржуазно-демократична, соціалістична. Характеристика політичної культури в Україні.

Сутність політичної соціалізації. Політична соціалізація як процес засвоєння індивідом певної системи політичних знань, норм і цінностей. Етапи політичної соціалізації. Агенти політичної соціалізації. Специфіка політичної соціалізації в країнах з демократичним, авторитарним і тоталітарним режимом. Сутність десоціалізації і ресоціалізації.

Політична поведінка як елемент політичної культури. Сутність політичної поведінки. Розмежування понять «політична поведінка» і «політична участь». Форми політичної поведінки: відкрита і закрита; активна і пасивна. Типи політичної участі: активісти, реформісти, протестуючі, конформісти, неактивні. Форми конвенційної політичної участі: референдуми, плебісцити, вибори, мітинги, демонстрації, суспільно-політичні рухи, робота у політичних партіях. Сутність абсентеїзму. Феномен політичного відчуження.

Політичне лідерство у сучасному світі.

Сутність політичного лідерства. Функції політичного лідера. Зміст поняття «політичне лідерство». Спільне і відмінне у процесі керівництва і лідерства. Характеристика теорій політичного лідерства: психологічної, ситуаційної, теорії рис, інтеграційної. М. Вебер про лідерство. Типовий портрет і якості політичного лідера. Функції політичних лідерів.

Типологія політичного лідерства. Типи політичних лідерів за М. Вебером: традиційні, харизматичні, раціонально-легальні. Типологія М. Херманн: лідери-прапороносці, лідери-пожежники, лідери-торговці, лідери-служителі. Авторитарний і демократичний стилі лідерства. Цезаристський, плутократичний, популістський типи лідерства. Формальне і неформальне лідерство.

Механізми формування лідерства. Роль політичної соціалізації у формуванні лідерських якостей. Механізми формування лідерства: вибори, партійно-політична діяльність, діяльність у громадсько-політичних організаціях і рухах. Роль ЗМІ у формуванні іміджу політичного лідера.

Політичне лідерство у сучасному світі. Особливості політичного лідерства жінок: М. Тетчер, Б. Бхутто, А. Меркель, Ю. Тимошенко. Типи сучасних політичних лідерів. Методика складення портрета політичного лідера (за Т. Рисковою). Специфіка політичного лідерства в

Україні. Функції політичного лідера в умовах трансформації суспільства. Стиль керівництва В. Ющенко, В. Януковича, Ю. Тимошенко, інших керівників.

Змістовий модуль 4. Соціально-політичні конфлікти.

Міжнародні конфлікти. Соціально-політичні конфлікти.

Сутність і функції соціально-політичного конфлікту. Соціальні спільноти як суб'єкти політичних відносин: соціально-класові, соціально-етнічні, соціально-демографічні, соціально-професійні, соціально-територіальні. Поняття соціально-політичного конфлікту. Теорії соціально-політичних конфліктів К. Маркса, Г. Зіммеля, Л. Козера, Р. Дарендорфа. Позитивні і негативні функції політичних конфліктів.

Типологія соціально-політичних конфліктів. Типи політичних конфліктів: за учасниками конфліктів (міжкласові, міжетнічні, міжрегіональні, демографічні, партійні, регіональні); за характером конфлікту (відкриті і закриті; антагоністичні і неантагоністичні). Внутрішньополітичні і зовнішньополітичні конфлікти. Міжетнічні конфлікти у сучасному світі. Поняття сепаратизму і сецесії, співвідношення цих понять. Труднощі в реалізації права націй на самовизначення. Іредентизм у сучасному світі.

Шляхи врегулювання і вирішення політичних конфліктів. Розмежування понять «врегулювання» і «вирішення» політичних конфліктів. Способи врегулювання політичних конфліктів: переговори, посередництво третьої сторони (арбітра), відхід. Війна як вища стадія протистояння. Стратегії врегулювання міжетнічних конфліктів: інтеграція, деволуція, сецесія, консолідація. Порівняльний аналіз ефективності кожної стратегії.

Методологія дослідження політичних конфліктів. Методологічні підходи до вивчення конфліктів і методики аналізу конфліктів Ж.-П. Ледераха, І. Гальтунга. Аналіз конфліктів – Росія і Грузія (2008 р.); Південна Осетія, Абхазія і Грузія (2008 р.); Ольстер і Великобританія; сепаратизм провінції Квебек (Канада); Індія і Пакистан (провінція Кашмір).

Сутність міжнародних відносин. Глобалізація.

Сутність і особливості міжнародних відносин. Зміст і структура міжнародних політичних відносин. Суб'єкти міжнародних політичних відносин. Поняття світового політичного процесу. Концепції світового політичного процесу: марксистська, політичного реалізму, модернізму, геополітичні.

Міжнародна і зовнішня політика. Міжнародна політика як вся сукупність дій політичних суб'єктів у відносинах між державами і на світовій арені в цілому. Сутність зовнішньої політики держави, її цілі і функції. Зв'язок зовнішньої і внутрішньої політики держави. Засоби реалізації зовнішньої політики: воєнні, економічні, інформаційно-пропагандистські. Напрями зовнішньої політики України.

Міжнародні організації. Міжнародні організації: глобального і регіонального масштабу, міжурядові й неурядові, інтеграційні угруповання і воєнно-політичні блоки. Координування з боку ООН освіти, науки. Діяльність Європейського Союзу, СНД, військово-політичного блоку НАТО. Миротворча діяльність ООН. Участь України у міжнародних організаціях різного рівня. Перспективи вступу України в ЄС і приєднання до НАТО. Українські військові у миротворчих акціях ООН.

Глобалізація у сучасному світі. Зміст глобалізації. Підходи до визначення сутності глобалізації. Негативні наслідки глобалізації. Характеристика глобальних проблем людства. Римський клуб (А. Печчеї) про глобальні проблеми сучасності. Типи глобальних проблем. Регіони в умовах глобалізації. Стратегії адаптації регіонів до глобалізаційних процесів.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські/ Практичні /Лабораторні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	2	-	2	-	-	-	13	5	10	15
2	15	4	-	4	-	-	-	11	5	10	15
3	15	2	-	2	-	-	-	13	5	10	15
4	15	2	-	2	-	-	-	13	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	10		10				50	20	40	60
Підсумковий семестровий контроль залік/екзамен	30							30	20	20	40
Загалом				90						100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Влада як центральний елемент політики	-	2
2	Партії і партійні системи	-	2
3	Вибори та виборчі системи	-	2
4	Політична культура та політична соціалізація	-	2
5	Соціально-політичні конфлікти	-	2
Разом		-	10

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 1	1 бал за кожен правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Аналітичне завдання	Визначте умови стабільності політичної системи та механізм її досягнення. Наскільки необхідною є така характеристика політичної системи і чому? Чим небезпечна відсутність	10-9 балів – повна змістова робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики;	10

		політичної стабільності у системі? Адаптуйте світовий досвід із забезпечення стабільності системи до українських реалій.	8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 2,3	1 бал за кожен правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Аналітично-пошукове завдання	Поміркуйте, які з перерахованих нижче тверджень, на ваш погляд, відповідають істині і чому? - «Держава виражає інтереси всіх громадян». - «Держава – це організація економічно сильних для придушення й експлуатації економічно слабких і неможливих». - «Держава – це люди, які її складають. Кожний громадянин має право сказати: «Держава – це я». - «Держава – це інститути, які забезпечують управління». Наведіть аргументи на користь власної точки зору.	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 4	1 бал за кожен правильну відповідь	5
	Практичне	Чим визначаються	10-9 балів – повна змістовна	10

	завдання – Практичне творче завдання та есе	дискусії про перспективи створення громадянського суспільства в Україні? Назвіть критерії його подальшого розвитку.	робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Теоретичне завдання - тести у Moodle	Питання для підготовки: За матеріалами лекції 5	1 бал за кожну правильну відповідь	5
	Практичне завдання – Практичне аналітичне завдання	Наскільки ви погоджуєтесь із висловлюванням болгарського історика Н.- Ж. Прімо: «Погані державні діячі обираються гарними громадянами, що не беруть участь у голосуванні». Запропонуйте шляхи подолання абсентеїзму	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	10
Усього за	2			15

ЗМ 4 контр. заходів				
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – тести у Moodle	Питання для підготовки:	1 бал за кожен правильну відповідь	20
	Практичне завдання: Аналітична письмова робота	Виберіть одну з сучасних держав світу і визначте: А) форму правління. За наявності інформації наведіть додаткові дані: назвіть президента, главу уряду, охарактеризуйте орган законодавчої влади (його назва, структура – однапалатний чи двопалатний парламент); Б) форму державного устрою. За наявності інформації вкажіть назву структурних одиниць адміністративного устрою (штати, області, землі, провінції чи інші); В) тип політичного режиму. Характеризуючи політичний режим, з'ясуйте характер відносин між структурними елементами держави, стосунки держави з громадянами, наявність умов для реалізації прав і свобод громадян чи інші показники. 2. На прикладі цієї держави з'ясуйте зв'язок між формою правління і політичним режимом; між формою державного устрою і політичним режимом.	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	10
	Індивідуальне завдання: презентація	Аналіз конфлікту за такою схемою: 1. Причини конфлікту; 2. Учасники, сторони конфлікту; 3. Характер конфлікту (відкритий, прихований); 4. Просторово-часові параметри; 5. Етапи та інтенсивність; 6.	10-9 балів – повна змістовна робота, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної	10

		Наслідки та результати. По завершенні аналізу потрібно зробити висновки про функції, які виконує даний конфлікт – позитивні чи негативні.	практики; 8-7 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції; 6-5 бали – поверхневий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність оперування категоріальним апаратом з курсу; 4-2 бали – короткий поверхневий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять; 1-0 бали - одне-два нечітких визначення або відсутність відповіді.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Білоус О.А. Політико-правові системи. Світ і Україна. Навч. посіб. Київ: АМУПП, 2008. 198 с.
2. Обушний М., Примуш М., Шведа Ю. Партологія. Навч. посібник для вузів. Київ : Арістей, 2006. 432 с.
3. Орлова Т.В. Історія сучасного світу. Навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 551 с.
4. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. Київ : МАУП, 2003. 360 с.
5. Піча В. М., Хома Н. М. Політологія: Конспект лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів : Новий Світ-2000, 2010. 172 с.
6. Політологія : Підручник / За ред. О В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. 3-тє вид., перероб. доп. Київ : Академія, 2006. 568 с.
7. Практикум з політології. Навчальний посібник / За ред. Ф.М. Кирилюка. Київ: Комп'ютерпрес, 2003. 622 с.
8. Прикладна політологія : навч. посібник / за ред. В. П. Горбатенка. Київ: Академія, 2008. 472 с.
9. Цыганков П.А. Теория международных отношений. Москва: Гардарики, 2003. 587 с.
10. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки). Підручник. Київ: Либідь, 2002. 576 с.
11. Юрій М. Ф. Політологія. Підручник. Київ : Дакор: КНТ, 2005. 416 с.

Додаткова:

1. Аклаев А.Р. Этнополитическая конфликтология. Анализ и менеджмент. Москва: Дело, 2005. 472 с.
2. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина. Київ : МАУП, 2003. 424 с.
3. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Москва : Международные отношения, 2005. 256 с.

4. Бусыгина И.М. Политическая регионалистика. Москва: МГИМО, РОССПЭН, 2006. 280 с.
5. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація / антиглобалізація. Київ: К.І.С., 2004. 180 с.
6. Гелей С.Д. Політологія [навч. посіб.]. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 348 с.
7. Гірник А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ: Вид. Соломії Павличко „Основи”, 2003. 172 с.
8. Головатий М.Ф. Мистецтво політичної діяльності: Навч. Посіб. Київ: МАУП, 2002. 176 с.
9. Дергачев В.А. Геополитика. Москва : Юнити-Дана, 2004. 256 с.
10. Дюверже М. Политические партии. Москва : Академический проект, 2000. 538 с.
11. Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. Київ: Світогляд, 2004. 722 с.
12. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти). Київ: Атіка, 2003. 288 с.
13. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: Навч. посіб. / За ред. Ф.М. Рудича. Київ: Парламентське вид-во, 2002. 326 с.
14. Політичні партії в Україні: Інформ.-довід. вид. 2-ге вид., доп Київ: Атіка, 2005. 438 с.
15. Шведа Ю. Партії та партійна система України: Навч. посіб. Львів : ЦПД ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 132 с.
16. Щербинина Н.Г. Теории политического лидерства. Москва : Весь мир, 2004. 184 с.

Інформаційні ресурси:

1. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. URL: http://www.politology.vuzlib.net/book_o122_6.html
2. Грушкин Д.В. Право народов на самоопределение: идеология и практика: Материалы к семинару. URL:<http://library.khpg.org/files/docs/prava.pdf>
3. Дюверже М. Политические партии. URL: http://www.politology.vuzlib.net/book_o206_7.html
4. Кирилюк М. Ф. Новітня політологія : навчальний посібник рекомендований МОН України. URL: <http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=185>
5. Колодій А. Український федералізм: політичні аспекти. URL: www.politstudies.ua
6. Погорілий Д.Є. Політологія: кредитно-модульний курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ. URL: <http://www.culonline.com.ua/index.php?newsid=187>
7. Тоффлер Э. Война и антивоина. Что такое война и как с ней бороться. Как выжить на рассвете XXI века. URL: http://alt-future.narod.ru/Future/Toffler4/war_4.htm
8. Тоффлер Э. Шок будущего. URL: http://www.chronos.msu.ru/RREPORTS/toffler_shok/toffler_shok.htm
9. Тоффлер Э. Политика Третьей Волны. URL: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000266/index.shtml>
10. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
11. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://nplu.kiev.ua>
12. Наукова бібліотека НаУКМА. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua>
13. Український соціально-гуманітарний науковий журнал «Людина і політика». URL: <http://www.lp-ua.info>
14. Endo K. The Principle of Subsidiarity: From Johannes Althusius to Jacques Delors. URL: [http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/15558/44\(6\)_p652-553.pdf](http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/15558/44(6)_p652-553.pdf)
15. Follesdal A. Subsidiarity, Democracy, and Human Rights in the Constitutional Treaty of Europe. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1681992